

Али не заговори, чуеш

Нарешті я наважився (точніше, знайшов вихід) — утекти на край світу, сховатися від усіх, забути про телефон, інтернет і друзів. Хоча б на місяць. Я й так надто затягнув із рукописом. З видавництва телефонували вже двічі, цікавилися: «Ну як?» — «Усе добре, дописую!» — заспокоїв їх бадьорим голосом.

Брешу! Книга повістей і оповідань, яку пообіцяв їм здати до кінця року, готова лише наполовину. Точніше, написав трохи більше — приблизно дві третини. Але ж треба ще хоч одну повість створити — до обумовленого обсягу, — після чого — вичитування, шліфування, редагування.

...Це місце я знайшов швидко. «Якщо бажаєте сповна відпочити від міської суєти, насолодитися спокоєм і тишею, приїздіть до нас у райський куточок на березі Дністра. Пірнайте з нами у тихий спів природи і романтику літніх вечорів!» — прочитав у рекламі. Зате-лефонував до господарів, дізнався про умови. Все влаштувало.

Правда, про «літні вечори» вже не йшлося, бо саме починався жовтень, тож я налаштував себе радше на шурхіт золотого листу під ногами, туманні ранки і прохолодні сутінки, при яких мені найкраще думається та пишеться.

І ось я їду на Буковину в незнане досі село Лебедине. Привітний господар, Дмитро Долішний, зустрів мене неподалік церкви, бо до неї втрапити ще легко, а от далі без сторонньої помочі знайти його хату було б майже неможливо. І спитати не було б у кого, бо в селі залишилися жити одиниці.

Поки їхали селом, побачив тільки одного чоловіка під зачищеною крамницею. Дорога була вузька і кручена. Вулички з обох сторін обросли кущами, густо обплетеними хмелем, а гілки волоських горіхів, яких тут було чомусь найбільше, звисали над дорогою так низько, що машина інколи зачіпала об них дахом. Те, що я встигав побачити, не дуже крутячи головою, справляло сумне враження: покинуті хати, запущені садки, напружена мертва тиша. І лише коли дісталися місця призначення, здалося, що хмари розійшлися (хоча був доволі сонячний день) і моєму зору відкрився милий закуток, який на контрасті з усім довколишнім просто вибухнув доглянутістю і впорядкованістю. «Вау!» — мало не вирвалося, натомість сказав панові Дмитру:

— Оце так! Уже й не сподівався...

— Що, гнітуче вражіння? — він обвів довкола себе рукою.

Я знизав плечима.

— Судячи з усього, тут по сусідству ніхто не живе? — я теж показав на найближчі хати, й одразу додав: — Мене це влаштовує. За тишею та спокоєм сюди і приїхав.

— Працювати? — і, не чекаючи моєї відповіді, провадив далі: — Позаторік тут львівський історик дисертацію написав. Бо там, удома, казав, йому не давали змоги працювати над нею.

Я ледь усміхнувся кутиками вуст.

— У мене щось схоже. Книгу пишу.

— То ви... письменник?

— Є таке...

— Чи можу поцікавитися...

— Володимир Бартків. Читали, може, щось?

— Не пригадую. Але тепер сам Бог велів.

Пан Дмитро відчинив ворота, щоб я міг заїхати на подвір'я.

— Ми з дружиною живемо трохи далі, ближче до ріки. А ви тут будете самі.

— Це взагалі пречудово!

— Продукти привезли зі собою, щоб мати на перший час? Бо, як я й попереджав, тут з цим проблематично: отоварюватися зрідка їздимо в районний центр.

— Так, не хвилюйтеся, все маю.

— От і прекрасно. Готувати зможете або тут, у літній кухні, — він підвів до просторої альтанки, поділеної на кілька зон (їдальню з каміном і власне кухню, а спереду — тераса зі шезлонгами), — або, коли непогода, то всередині будиночка.

Господар повів до ошатної оселі, яка зовні нічим не відрізнялася від звичайної сільської хати, хіба лише тим, що була старанно відремонтована, оновлена, зберігши при цьому автентичні елементи і непідробний народний колорит. Усередині ж стародавні печі, скрині й лави були дбайливо поєднані з сучасними меблями та зручностями.

— Як гарно! Ви постарались... — я з приємністю оглядав приміщення. — І дизайн фаховий, і виконання майстерне.

— Дякую, старалися. Ми ж з дружиною — архітектори. Колишні, звичайно. Тепер ось живемо у своє задоволення, та й іншим хочеться приємність робити... А ось і вона. Знайомтеся: це моє золотце, яке зветься Оленка.

Жінка спершу зніяковіла, але до таких чоловікових жартів, видно, була призвичаєна, тому лише махнула рукою, і до мене:

— Ви вже визначилися з кімнатою? — ми стояли в сінях, тому вона розвела руки, вказуючи на протилежні сторони. — Бачите, тут є дві окремі спальні з окремими санвузлами, тож вибирайте на свій смак.

— Та мені будь-яку. Ну, хоча б оцю — з вікнами на схід, — я роззирнувся. — Головне, що стіл є, а для роботи мені більше нічого не треба.

— Ну то й добре. Застелю вам постіль.

Поки вона пішла робити свою справу, пан Дмитро поманив мене до альтанки:

— Тут є невеличкий бар... — він по-змовницьки підморгнув до мене. — Давайте по келишку за зустріч...

— Ви знаєте, пане Дмитре...

— Кличте мене просто Григорович...

— Гаразд. У дні, коли працюю, не п'ю ні грама. Принцип! І сти-
мул скоріше закінчити, — я хитро усміхнувся. — Але сьогодні, Гри-
горовичу, раз така okazія, один келишок собі дозволю. Бо від завтра
вже все — режим!

День перший

Властиво, то вже другий день у Лебединому. Але вчорашній я до уваги не беру, бо він був, радше, організаційний і ознайомлюваль-
ний, який у творчому плані — з нульовою продуктивністю й нічого не вирішує...

Уранці я прокинувся від неймовірної тиші. Ні, звуки все-таки були: крізь прочинену квартиру долиняло дзижчання якоїсь кома-
хи, зашелестіли, потурбовані легким вітерцем, листки на дереві, й одразу ж гупнуло об землю яблуко якогось пізнього сорту (в них я не розуміюсь). А от звичних для будь-якого села кукурікань і куд-
кудакань, мукань та рохань, — хоч як я прислухався, — не почув. Спорожніло таки це село!..

Після сніданку вирішив ще не сідати за роботу: хотілося ближче
ознайомитися з місцевістю, та й на Дністер глянути, а поза тим, про-
гулюючись, і над майбутнім твором помізкувати, бо ж не вродилося
ще жодної цікавої думки.

Щоби дістатися від мого тимчасового пристановища до ріки,
треба було пройти двома вуличками вниз, попри хату Долішніх,
і це займало якихось сім-вісім хвилин швидким кроком. Уже коли
доходив до верболозів, назустріч вибігла вівчарка, кілька разів гавк-
нула в мій бік, повиляла хвостом і озирнулася: з-поза дерев слідом
за нею вийшов пан Дмитро.

— О, і ви рання пташка?

— Рання-не рання, але не відсипатися сюди приїхав. Перший
день — для ознайомлення, на єднання з природою і черпання на-
тхнення, а тоді — «війо» до роботи!

— А знаєте що? Прийдіть сьогодні до нас на обід! Ви ж, мабуть, борщ варити не будете?

— Та, я вічний холостяк — не звик до виварювань. Що перехоплю, то й добре.

— А от і не добре! Харчування має бути регулярне, повноцінне і збалансоване...

— Наслухалися лікарів? — я розсміявся.

— Ну, знаєте, в нашому з Оленкою віці, може, це вже й не так важливо, а вам, молодому, харчуватися треба, як книжка пише!

— «Книга про смачну і здорову їжу»¹? — я знову пожартував.

— Може, й так. То ви прийдете?

— Якщо ви так запрошуєте, то негоже відмовлятися... Дякую, прийду!

Туман, який ще кілька хвилин тому оповивав усе довкола, почав підніматися, даючи дорогу сонечку, що заіскрилося тисячами смарагдів на похилених від роси травах. Із шувару, сполохана моїм приходом, випурхнула пара крижнів, на льоту кахкаючи. Стежина, яку проклали у траві, мабуть, Григорович та його вівчур, вела на пагорб, де під старою вербою була вкопана у землю лавка; біля неї викладено кілька каменів, посеред яких чорніли рештки колишнього багаття. Видно, тут полюбують проводити посиденьки відпочивальники. З гілляки іншої верби, що виструнчилася над самою водою, звисала мотузка завтовшки як палець. Кінець її був обірваний. Очевидно, дітиська прив'язували до неї палицю і, тримаючись за неї, з розгону залітали у воду. Знайома забава!

На лаві я посидів майже годину. Зрозумів, що тут добре думається, і що даремно приїхав сюди: гадаю, робота зрушиться з місця!

Обід у Долішніх був знаменитий: кваскова зупа² і кулеша зі шкварками та бринзою. А до чаю пані Олена спекла ще й ябковий пляцок, притрушений цукровою пудрою.

— А знаєте, що, Володимире, нам з Оленкою спала в розмисли гарна думка: приходьте до нас обідати щоднини. Вранці й увечері собі щось, — як ви казали, — перехопите, а обід же не приготуєте...

— Та ну що ви, не робіть собі клопоту, — я почав віднікуватися.

¹ Кулінарний бестселер радянських часів.

² Щавлевий суп.

— Ніякий то не клопіт! — втрутилася господиня. — Я ж і так варю їсти. Не щодня, звичайно, а відразу на два дні. Де двоє, там і третьому перепаде!

— І справді, мені якось незручно...

— Зручно-зручно! Приходьте, і все!

— Хіба що в рахунок оплати...

— Ніякого рахунку! Ми домовлялися лишень про оплату за проживання, а це — як бонус!

Хороші люди, подумалося мені. Мабуть, скучили в цьому безлюдді за спілкуванням, а тут ще й письменник у них гостює! Що ж, хай буде по-їхньому!

Після обіду й аж до вечора я просидів у шезлонгу перед альтанкою, витріщившись на безмовний краєвид: на передньому плані хизувалися своїм багрянцем хризантеми, позаду них манив ароматом і соковитими плодами яблуневий садок, а далі, за горіховими хащами, виднівся протилежний берег Дністра. Я просто дивився поперед себе, давши волю очам, не написавши жодного рядка натовісті. Узагалі не знав, про що писати! Такого зі мною ще ніколи не було. Перебирав у пам'яті давні історії. Згадував колись почуті розповіді. Намагався вхопитися за будь-яку ідею, що раптово зринала, й одразу перекреслював її, подолавши переконливим аргументом: «Таке вже було. Нічого нового!» Лягав спати з відчуттям внутрішнього спустошення, навіть не повечерявши.

День другий

Ранкової прогулянки до ріки цього разу вирішив не робити. Збадьорився горнятком кави по-турецькому і зразу ж сів за ноутбук. Видрукував банальний заголовок — «Дівчина у білому». Ні про що — перше, що спало в голову. Хто вона, чому в білому, і що далі з нею робити, не мав ані найменшого уявлення. Головне, вирішив, почати хоч щось!

«На тлі нічної вулиці її біла сукня...» Видалив.

«Я познайомився з нею на балу. Її біла сукня відразу впала у вічі...» Деліт¹.

¹ *Delite* (англ.) — видалити.

«Вона вибігла з квартири й кинулася до ліфта. На її сукні виднілися сліди від пролитого вина, але дівчина не зважала...» Ні, не те!

Може, «дівчина в чорному»? Відразу натяк на трагізм або містику. Молодь таке любить. Але ця тема не пасуватиме до двох інших повістей, що вже мають увійти у збірник.

Після обіду вирішив посидіти під знайомою вербою на березі ріки. Взяв із собою лише блокнот та ручку на випадок, якби прийшла якась рятівна думка.

Не прийшла.

Увечері розпалив в альтанці камін. Не зігрітись, а просто так, для очей. Надія на те, що заспокійливе палахкотіння вогню надасть певної романтики і поживи для розуму, виявилася марною. Лягав спати з відчуттям легкого роздратування і творчої депресії.

День третій

Прокинувся від голосів. Машинально глянув на годинник: пів на десяту. «О, дідько!» Миттю вдягнувся й вискочив надвір. На подвір'ї стояли пан Дмитро і незнайомка. Він ніяково переминався з ноги на ногу, не знаючи, з чого почати. Побачивши моє німе запитання, тихо мовив дівчині:

— Зачекайте тут. — А тоді до мене: — Зайдімо в хату.

Із передчуттям недоброго я попростував за ним. Григорович причинив за собою двері й тут же, в сінях, винувато мовив:

— Не знаю, як сказати... Тут таке діло... Розумієте...

— Кажіть, як є, — я вже здогадувався, до чого йдеться.

— Ця жіночка... Вона колись відпочивала тут із чоловіком. А зараз... ось сама приїхала — якась неприємність у неї. Не має більше до кого податись. Їй треба перебути тут деякий час, поки там... усе втихомириться...

— Але ж, Григоровичу! Ми домовлялись. Я приїхав до вас саме тому, що мені потрібні спокій і тиша...

— Розумію, Володимире...

— ...мені треба бути на самоті, щоб ніхто не заважав, — провадив я.

— Так-так, розумію... Але... Шкода дівчини...

Зміст

Лиш не заговори, чуєш	5
Голова ангела	22
Дім за високим парканом	40
Горошок-бобошок	111
Він знав... ..	126
«Чекати!»	132
Квити	141
Віхола	192